

Lidová pašijová hra na Zbraslavi

Životní prostředí a okolnosti, v nichž je nám dáno žít, stlačují obvykle naše zájmy na, kolik co stojí, kde co obstarat, jak co zařídit, eventuálně jak přijít k penězům, nebo jak postoupit v hierarchii, či obhájit svoji pozici. Občas se ale přihodí něco v nás, nebo kolem nás, co nás na cestě životem zastaví. Jsme najednou nuceni vrhnout celkový pohled na etapu, kterou máme za sebou, revidovat směr, nově seřadit hodnoty. Klademe si tedy otázky po smyslu a cíli, které každodenní pragmatika pokládá skoro za zbytečné. Filozofie v jejich službách mluví o pseudotázkách a pseudoprotblémech. V našich tradicích ovšem známe ještě jeden způsob, jak klást ony základní

otázky, aniž bychom se topili v „pseudoprotblémech“, a naznačit na ně odpovědi. Vyprávět příběhy. Převyprávět cesty odvážných a vytrvalých. Cesty bolesti a vykoupění. Paradigmatickým příběhem o utrpení a jeho smyslu, je pašijový příběh o umučení a vzkříšení Ježíše Krista.

Základní vyprávění o cestě Ježíšova utrpení (*passio*) máme v evangeliích Nového zákona. Tyto čtyři spisy připisované prvokřesťanským osobnostem pod jmény Matouš, Marek, Lukáš a Jan popisují čtverým způsobem dramatické události Ježíšova života.

Je dobře, že máme čtyři evangelia a tedy čtyři pohledy na Ježíšův život, na jeho utrpení a oslavení. Aspoň je zřejmé, že to není suše věcný popis a že ze čtyř různých pramenů se stéká téměř jednotlý proud.

Pašijové vyprávění si žádá, abychom do

pokračování na straně 2

Půst a velikonoce u Nejsv. Salvátora

O uměleckých intervencích u Nejsvětějšího Salvátora píšeme opakovaně. Letos se staly jejich předmětem zpovědnice rozmístěné po stranách kostela, na nichž stojí raně barokní sochy dvanácti apoštolů.

pokračování na straně 4

Výročí 100 let od narození P. Jiřího Reinsberga

čtete na straně 9

Termíny: Zbraslav, zámecká zahrada
před kostelem sv. Jakuba Staršího
So 14. dubna | 14,30 hod.
So 21. dubna | 15,30 hod.

něj vstoupili. Nejde o to - a nikdy také nešlo - předvést druhým příběh pro pouhou podívanou.

O smyslu pašijového divadla máme zprávy již z velmi rané doby. V 10. století popsal sv. Ethelwold, biskup winschesterský, zdramatizovaný velikonoční obřad, jak prý ho obvykle prováděli někteří duchovní „ad fidem indocti vulgi ac neofitorum corroborandum“ - pro posilu víry nevzdělaného lidu a novověrců, a doporučil jej napodobit. Ve 12. století to vyjádřil hlouběji a obecněji Suger ze Saint-Denis v často citovaném verši: Mens hebes ad verum per materialia surgit - těžkopádná mysl se povznáší k pravdě prostřednictvím věcí hmotných.

Ale pak jsou zde další a další svědectví o inscenování pašijových her na našem území zejména v 18. a 19. století, která na sebe brala lidový charakter a provozovala se zejména v Podkrkonoší, horním Pojizeří a Lužických horách včetně Vel-

kopátečních figurálních procesí. A první dochované texty ze Žamberka a Vamberka atd. (Historický materiál je velmi rozsáhlý. Viz *Vojtěch Ron: Lidové pašijové divadlo v Českých zemích.*)

Inspirován duchovní literaturou a současně prostředím zbraslavského zámeckého parku před kostelem sv. Jakuba Staršího, oslovil jsem zhruba před osmi lety několik svých přátel a začali jsme společně uvažovat o možnosti realizace Lidové pašijové hry v dnešních podmínkách.

I v lidovém převyprávění Ježíšova příběhu (v mnoha ohledech naivním) zůstává totiž divadlo interaktivním uměním. Jistě namítnete: Naše pragmatické vnímání reality nám velí intelektuální odstup, naše zkušenosti kritičnost. Ale existuje také druhá cesta. Vztít příběh o smrti a o životě smrtelně vážně a ztotožnit se s ním přinejmenším v emocionální rovině.

A tak před námi stály minimálně tři požadavky:

1. Svěřit velké herecké party profesionálům.
2. Vytvořit scénický prostor, který by umožnil bezprostřední účast diváků (v našem pohledu Lidu jeruzalémského, za jehož „dohledu“ se celý spektakl odehrává).
3. Zkomponovat původní scénickou hudbu.

Ad bod 1: Ježíš - Radúz Mácha, Marie - Simona Postlerová, Maří Magdalena - Luci Žáčková, Veronika - Pavla Beretová, Smrtka - Jana Pidrmanová, Anděl - Jaromíra Mílová, Kaifáš - Rudolf Stárz, Joram - Josef Pejchal, Pilát - Jan Šťastný, Opovědník - Oldřich Vlček.

Ad bod 2: Působivou scénou navrhl architekt Ivan Hačkajlo, technicky ji zpracoval Tomáš Šamárek.

Ad bod 3: Kompozice scénické hudby - František Štěrbák (*1975).

František Štěrbák mi na dotaz, co by chtěl říci ke své skladbě, sdělil:

„Přestože se dirigentsky podílím na hudebních projektech Městského divadla Brno, Filharmonie Brno a pražského divadla Na Fidlovačce, jako věřící člověk se celoživotně zabývám duchovní hudbou. Dá se říct, že hudebně esteticky jsem žákem soudobého hudebního skladatele Miloše Boka a že vycházím z okruhu jeho duchovní tvorby.“

Ježíšův pašijový příběh je příběhem o porážce a vítězství. Můžeme ho s dojetím sledovat nebo k němu s obdivem vzhlížet. Podstatné je ale to, že jde také o příběh našeho života. Ježíšova smrt se týká naší smrti a jeho vítězství je příslibem vítězství i pro nás.

Lidová pašijová hra, jako kompilace lidových textů, se bude letos hrát již osmým rokem.

Oldřich Vlček

KURZ PRO VARHANÍKY PŘIJÍMÁ NOVÉ FREKVENTANTY

Při Arcibiskupství pražském již delší dobu funguje kurz pro amatérské varhaníky. Kurz probíhá v dvouletém intervalu. Jelikož stávající běh bude ukončen v tomto červnu závěrečnou zkouškou absolventů, pro příští školní rok bude možno přijmout dalších cca 20 nových zájemců o liturgickou hudbu a službu při liturgii.

Kurz je určen jak varhaníkům, kteří při liturgii již hrají, tak i zájemcům, kteří by tímto způsobem ve svých farnostech teprve chtěli začít působit a nemají zatím s hrou na varhany žádné zkušenosti. Podmínkou je určitá zručnost ve hře na klavír, aby bylo možno započít s výukou

varhanní hry, zájem o liturgii jako takovou a ochota po absolvování kurzu skutečně prakticky sloužit ve farnostech Arcidiecéze.

Přijímací zkoušky se budou konat v sobotu 26. května 2018. Protože však je nutné, aby se případní zájemci ke zkouškám adekvátně připravili, dovolují si tuto informaci poskytnout již nyní. Další informace a podmínky k přijímacím zkouškám je možné získat na adrese pseniccka@apha.cz.

Srdečně Vás zvou, milí varhaníci, přijďte prohloubit své znalosti a zdokonalit své schopnosti.

MgA. Miroslav Pšenička,
vyučující kurzu pro varhaníky

VALNÁ HROMADA SPOLEČNOSTI PRO DUCHOVNÍ HUDBU

Výbor Společnosti pro duchovní hudbu svolává na sobotu **2. června 2018 od 10 hod.** řádnou valnou hromadu Společnosti pro duchovní hudbu, z. s.

Program: Zpráva o činnosti, zpráva o hospodaření, volba výboru a předsedy.

Valná hromada se bude konat v budově Velkopřevorství Suverénního řádu maltézských rytířů, Lázeňská 4, Praha 1 (vedle kostela Panny Marie pod řetězem). Těšíme se na vaši hojnou účast.

OBSAH

Bude a bylo

Lidová pašijová hra na Zbraslavi, <i>O. Vlček</i>	1
Půst a velikonoce u Nejsv. Salvátora, <i>O. Šmíd</i>	1
Daniel Pitín – Zpovědnice	4
Klementinské barokní večery, <i>O. Šmíd</i>	5
Musica Florea v kostele sv. Anny v Sedleci, <i>O. Šmíd</i>	10
Convivum 2018, <i>O. Šmíd</i>	11

Osobnosti a výročí

Vzpomínka na Dagmar Rosíkovou, <i>M. Nováková</i>	7
Bedřich Antonín Wiedermann, <i>J. Hora</i>	8
Výročí 100 let od narození P. Jiřího Reinsberga, <i>J. Eliáš</i>	9

Recenze

Dvě varhanní fantazie M. Kabeláče v novém vydání	12
--	----

Zprávy

Valná hromada SDH (pozvánka) 2. 6. 2018	2
Kurz pro varhaníky, <i>M. Pšenička</i>	2

Notové přílohy

Adam Václav Míchna z Otradovic	
– Matka bolestná (<i>Česká mariánská muzika 38</i>)	
– Utrpnost křesťana s Rodičkou Boží pod křížem (<i>Česká mariánská muzika 39</i>)	
– Rozjímání umučení Syna Božího (<i>Svatočasná muzika 29</i>)	

MINISTERSTVO
KULTURYČasopis vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR**PSALTERIUM**, revue pro duchovní hudbu

Ročník 12, č. 1/2018

Vychází 4x ročně, vydává Psalterium s. r. o.,

Kolejní 4, 160 00 Praha 6

IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz

http://zpravodaj.sdh.cz

Redakční okruh: Jaroslav Eliáš, Evžen Kindler, Tomáš

Slavický, Jan Baňa, Martin Bejček, Josef Kšica,

Ondřej Šmíd (šéfredaktor)

Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková**Sazba:** Martin Šmíd, **Sazba notové přílohy:** Martin Šmíd**Registrace:** MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774**Vážení čtenáři,**

V dnešním čísle vzpomínáme na několik významných osobností.

Jednou z nich je P. Jiří Reinsberg, který ovlivnil další osobnosti, jakými jsou např. Tomáš Halík a František Radkovský. Vedle P. Reinsberga jsem mohl být i já jedenkrát ročně celebritou, když jsem ho vozil na missu chris-matis na Zelený čtvrtek ráno do pražské katedrály. Každý z přítomných kněží z diecéze se s ním totiž chtěl přivítat a já jsem mohl jít vedle něj jako doprovod. Výročí 100 let od narození připadá letos na Velký pátek (30. 3. 2018). Tak minulá věta může sloužit jako připomenutí na Zelený čtvrtek, že si máme vzpomenout.

Dosud nepublikované fotografie P. Reinsberga pocházejí z jeho poslední veřejně sloužené mše sv. 28. 12. 2003, kdy křtil naši nejmladší dceru v kostele sv. Františka, v Praze na Habrovce. Když přicházel od auta ke vchodu, lidé právě vycházeli z nedělní mše. Mnozí ho s údivem zdravili a říkali si: „Hele, to je Reinsberg.“ Jedna farnice se zastavila a shovívavě mu řikala: „Otče, jdete pozdě, mše právě skončila“. On zamumlal, že ví, a dál se šoural s oporou ke kostelu. Farnice jej nepochopila a zopakovala větu znovu. Já jsem odpověděl, že tu máme křtiny, ale nebylo to nic platné. Když farnice stejnou větu zopakovala počtvrté, otec Reinsberg se napřimil a zvýšeným hlasem rázně odpověděl: „Osobo, já vím!“ a pokračoval dál. Když lidé pochopili, že nepřišel omylem, mnoho z nich se vrátilo. Kostel byl do poloviny plný a ze soukromých křtin pro rodinu se stala veřejná mše. Samozřejmě to byla protekce. Otec Reinsberg již nevycházel a sloužil jen doma, ale na moji manželku, kterou křtil, když se rozhodla konvertovat, vždy držel. Té protekce se nám jistě dostává dodnes a tak k mnoha osobnostem Týnské farnosti můžeme přičíst i moji manželku. Týden na to P. Reinsberg zemřel.

DIGITÁLNÍ VĚK VE VATIKÁNU

se odráží i v hudbě: Při velkých liturgických slavnostech v bazilice sv. Petra budou napříště znít elektronické varhany. Poprvé doprovodily papežskou „půlnoční“ 24. prosince. Dosavadní píšťalové varhany, umístěné v přední chrámu, nemají dostatečně silný zvuk, aby byly slyšet rovnoměrně po celé bazilice. Provizorně tento problém desítky let řešil systém mikrofónů. Nástroj se bude nadále používat při méně významných příležitostech. (Katolický týdeník, leden 2018).

Tuto krátkou zprávu otiskl Katolický týdeník v lednu 2018. Domníváte se, vážení čtenáři, že ji lze stavět do kontextu s pesimistickým článkem Jiřího Sehnala *Budoucnost varhan* (Psalterium 2017/3) nebo se stavbou nových varhan v pražské katedrále? Je tradice důležitá, nebo je to jedno a za několik let bude všechno jinak? Elektronické varhany se naprogramují, varhanika nahradí DJ, který bude pouštět hudbu z playlistu; jeho práci zastane kněz, kterého posléze nahradí mobilní aplikace? Je královský nástroj podstatný zejména při mimořádných příležitostech? Nebo mimořádné (občasné) příležitosti vyžadují mimořádné řešení, ale jinak se používají píšťalové varhany a je to v pořádku? Je hlavní chrám katolické církve příkladem ostatním, nebo je to individuální?

Redakce

Půst a velikonoce u Nejsv. Salvátora

pokračování ze strany 1

První dojem při setkání s instalací je rozpačitý a já osobně bych si bez pomoci a výkladu s pochopením významu neporadil. Když jsem během mše procházel zpředu mřížkou do boční lodi, vidím před první zpovědnicí rozházené latě. Samozřejmě jsem myslel, že ve zpovědnici byl uložený nějaký materiál, který se kostelníkům vysypal ven, a chtěl jsem latě začít rovnat zpět do zpovědnice. Naštěstí mě v tom okamžiku napadlo, že se nejedná o nepořádek, ale součást intervence.

Je pravdou, že u mnoha instalací není jednoznačné, co představují. Snad jen když v postě stálo proti vchodu obrovské zrcadlo nebo plátina zakrývala oltářní obrazy nebo rovnou celý presbitář, měl jsem pocit, že chápu symboliku. V tomto případě bylo naopak jasné, že nechápu nic a musím se obrátit o pomoc. Stránky k výstavě napovídají, že klíčové nejsou sochy, ale zpovědnice. U Salvátora vypadají jako černé skříně na hříchy. Tak byly také zpovědnice v minulosti chápány. Dnes se alespoň u Salvátora zpovědnice k původnímu účelu běžně nepoužívají. Zpověď a duchovní rozhovor má být osobnější, a tak probíhá v kryptě a dalších prostorech.

Autor **Daniel Pitín** zpovědnice v postě využívá k zamyšlení nad jejich původním účelem. Ztrácejí se hříchy mnoha generací v černých skříních, nebo tam zůstávají zavřené? Autor znázorňuje, jak se odložené hříchy ve zpovědi rozpadnou, ale úplně nezmizí a mohou na nás vypadat

v našem svědomí jako kusé vzpomínky. Vzpomínky jsou znázorněny starými obrázky, výstřižky a kolážemi uvnitř skříní.

Až potud jsem záměr pochopil a považuji jej za nápaditý a podnětný. Dál jsem se ani po přečtení textu na webu výstavy nedostal, nepochopil jsem, proč má jeden apoštol na hlavě krabici a za sebou žebřík, proč vedle Petra stojí červený kruh, co vypadá jako stopka nebo krtečkově lízátko, proč se ze zpovědnice pod Šimonem s pilou vysypaly latě, prostě nepochopil jsem nic. Protože jsem chtěl napsat, jak to je, aby čtenář věděl, co si má myslet, požádal jsem o konkrétní vysvětlení a příklady symbolů. Jistě v tom je něco víc.

A zde je odpověď kurátora **Norberta Schmidta**: „Je to jednoduché. Je to formální hra a není čemu hned jasně rozumět, není tam žádná symbolika, že by něco mělo znamenat něco. :-) Autor se schválně vůbec ikonografií nezaobíral, jen reagoval na místo, sochu, pocit... a až následně tedy snad něco vzniklo.“

Závěr? Pokud budete mít možnost, zajděte k Salvátoru. Můžete přemýšlet, a jestli nejedete symboliku, nebude to špatně. Pokud při sledování uměleckých děl (nejen výtvarných) trpíte hloupým pocitem, že nechápete nic, vězte, že nejste sami. Když si vzpomenete, podívejte se do vaší zpovědnice, jestli v černé skříní něco uvidíte.

Daniel Pitín – Zpovědnice¹

Z webu výstavy: Ve své postní umělecké intervenci začilil Daniel Pitín na starobylý druh kostelního mobiliáře: na raně barokní zpovědnice. Právě na nich se v hlavním kostele jezuitského Klementina nachází unikátní série soch svatých apoštolů od Jana Jiřího Bendla. Jde o jeden z nejceněnějších uměleckých souborů, který se v dnešním akademickém kostele u Karlova mostu nachází. Salvátorské „skříně na hříchy“ drží také ještě jiný prim: jsou v Praze pravděpodobně nejstarším dochovaným dokladem tohoto kdysi inovativního kostelního prvku. Prvku, který ale již neslouží svému účelu. A když, tak jen výjimečně. To, co bylo kdysi funkční, moderní a praktické, dnes vypadlo z „kostelního provozu“ a ustoupilo osobnější dialogické formě zpovědi. Staré zpovědnice u Nejsvětějšího Salvátora tak slouží už jen jako doplňkové kulisy celkové barokní atmosféry chrámu. [...]

Obraznost letos osloveného umělce Daniela Pitína sestává z nečekaných kombinací, protikladných atmosfér, rozpadlých scén a poškozených konkrétností. Pitín okolní svět i svět rozličných vrstev lidské paměti, fragmenty jejich záznamů rozkládá, posouvá měřítka a velikosti, aby pak vše zase sestavil do nového celku: do celku obrazu, koláže. [...] V hloubce starobylých prken, ze kterých jsou stlučeny salvátorské zpovědnice, možná dodnes rezonují ozvěny stovek ba tisíců lidských příběhů, obav, pochybení či tragédií. Ale tyto černé skříně byly také svědky uzdravujícího usmíření se sebou samým, usmíření s vlastními nedostatky, usmíření s druhým člověkem. Jsou do nich otisknuté kruté děje minulosti i nepřízeň současnosti konkrétních kajcníků. [...]

Norbert Schmidt, kurátor
(převzato z: <http://ctu-uk.cz/>)

¹ Pokud dáte vyhledat „Pitín zpovědnice“, Google, který ví předem, co hledáte, vám nabídne diskusní fórum „Putín“ ze stránky zpovědnice.cz.

Klementinské barokní večery

S aktivitami a prostředím Salvátorské farnosti souvisí také festival *Klementinské barokní večery*, který připravuje **Robert Hugo**, a letos se koná ve svatém týdnu a během velikonoční doby již pošesté. Festival připomíná původní tradici hudebních produkcí v době velikonočního tridua a navazuje na ni. Hlavní těžiště klade na Velký pátek (na hudbu k Božimu hrobu) a na Bílou sobotu. Tento rok na Velký pátek po obřadech nabídne provedení oratoria *Giacoma Carissimiho – Regina Hester* (další program viz dále).

Vžitá představa současné liturgie, že „na Zelený čtvrtek varhany odletí do Říma a má být do vzkříšení ticho“, je nepřesná a nevýhodná. Nevýhodná proto, že nepomáhá velikonoční svátky naplno prožít. Svádí k tomu jít do práce, navštívit tichou večerní bohoslužbu, spěchat domů... a pustit si televizi. Na Bílou sobotu uklízet, dělat něco na zahradě a večer jít na vigílii. Ani opak, pořádání koncertů ve Svatém týdnu, není správný. Na hraní v kostele nemá o Velikonocích mnoho hudebníků čas, protože hrají koncerty. Dovolím si tvrdit, že hrát v koncertním sále na Velký pátek „Mozartovo requiem“, je nesmysl.¹ V takovém případě platí výše uvedená teze a ať je raději ticho. Pokud ovšem po velkopátečních obřadech navštívím koncert, protože chci události lépe prožít, může být tentýž koncertní program naopak vhodný. Záleží to do značné míry na odpovídajícím chápání ze strany interpreta (dramaturgie).

Bylo běžné provozovat hudbu ve Svatém týdnu, na Velký pátek a Bílou sobotu před obřady i na Velký pátek po obřadech. Stejně můžeme rozšířit program v našich kostelích i dnes. Máme k tomu nepřeborné možnosti, Zelenkova *Responsoria pro hebdomada sancta*, sepelcra nejrůznějších autorů nebo prostě písně Adama Michny. Hudební kusy můžeme prokládat recitací nebo zamyšlením pana faráře a získáme skvělý meditační program pro širokou veřejnost.

Festivalový program nabízí alternativu současným koncertům a ukazuje, jak si Velikonocem uvědomit v plné hloubce.

V minulém roce zahajovací koncert na Květnou neděli představil programem *Musica pro Dominica Palmarum* v Zrcadlové kapli Klementina díla vynikajícího českého autora počátku 18. stol. Gunthera Jacoba (1685–1734). O jedné z provedených skladeb budeme podrobně hovořit dále.

Zde však stojí za to zmínit, že Robert Hugo, který se Gutherem Jacobem zabývá dlouhodobě, nově dokončil disertační práci a ta je dostupná na stránkách Masarykovy university. Práci lze na internetu vyhledat zadáním názvu: *Gunther Jacob OSB – život a dílo*. Veřejnost se může dozvědět mnoho nových informací zejména ze života málo známého českého autora, který byl ovšem ve své době nezvykle populární.

Na Velký pátek 2017 k uctívání kříže se zpívalo [M220] *Popule meus Alberika Mazáka*, kde výtčky Krista zpívá tenor a v závěru v textu „Svatý Bože, svatý silný...“ se přidávají další hlasy. Během uctívání také zazněly písně **Adama Michny**, které vhodně podpoří rozjímání. Dovolíme si upozornit, že Michnovy písně se liší nejen obsahem, ale řečneme, že dramaturgicky nebo „obsazením“ je každá píseň zcela jiná. V písni *Utrpná mláďa bolestné matky boží pod křížem* [ČMM 37] naříká sama Panna Maria (v první osobě). V následující písni *Matka bolestná* [ČMM 38] hovoří rovněž Maria, ale s výtčkami vyzývá svět a člověka

ke smutku a pokání. *Utrpnost křesťana s rodičkou boží pod křížem* [ČMM 39] je ve skutečnosti *Stabat Mater* s českým textem a s krásnou Michnovou melodií; zde hovoří člověk, kajcíník. Podobně jako v přenádherne *Rozjímání umučení Syna Božího* [SM 29] začínající textem „Plačte andělové“. V této písni vycítá člověk (vypravěč) člověku (hříšníku); na tklivé melodii se realisticky vypočítávají všechny krutosti, které musel Ježíš vytrpět. Zopakujeme, jak důležité je provádět všechny sloky, nebo podle příležitosti vybírat ty klíčové. Michnovy písně jsou epickým vyprávěním, které končí zpravidla nečekaným závěrem a ponaučením. Pokud zazpíváme jen první sloky, o toto přijdeme nebo změním obsah. V případě této písně je zásadní předposlední sloka:

*Ukrutně křížují, hrozně natahují,
ruce přibíjejí, hřeby prohánějí.*

*Podobně i nohy, človíčku nebohý,
tohos ty přičína, tvá, tvá jest ta vina!*

Vidíme, jak nečekaně působí obrat od (neosobního) vypočítávání hrůz mučení, které posluchače sice zasahuje, ale jakoby se ho bezprostředně netýká, k přímé (osobní) obžalobě každého.

Na závěr přiblížíme skladbu Gunthera Jacoba, která na festivalu rovněž zazněla ve světové premiéře na Květnou neděli 2017. Jedná se o působivou skladbu netradiční formy; o dialog Panny Marie s Ježíšem odchájejícím na smrt. Autor skladbou dokáže posluchače hluboce pohnout. Originální nápad a dokonalost objevíme v tom, že dialog se odehrává v několika rovinách. Nejprve se jeví jako dojemné lidské loučení syna s matkou. Ježíš děkuje matce za život a vše, co mu dala. Matka nechápe. Ježíš vypočítává, že bude mučen a půjde na smrt. Matka nechápe a jakoby říká: „Mě tady necháš?“ Přichází druhá rovina, dialog Marie s Ježíšem, s Bohem. Matka pochopí a chce trpět s Ježíšem. Otevírá se třetí rovina, kdy posluchač pochopí, že jde o dialog člověka, kajcíníka s vykupitelem. Nejsilnější okamžik a vrchol nastává, když Matka prosí syna o požehnání. Dále se hlasy v dialogu spojí v nádherném tklivém duetu. Maria zpívá: „Ach moje srdce puká, a do toho Ježíš na dlouhých tónech opakuje „Vale, vale“, jako by se již vzdaloval.

Nahrávku z koncertu v podání Michaela Pospíšila a Michaely Šrůmové jsme pro čtenáře umístili na YouTube, kde ji lze vyhledat podle klíčových slov: *Psalterium Dialogus valedictorius*. Níže otiskujeme alespoň český překlad textu, k meditaci a k uvážení, že Gunther Jacob byl opravdu velkým českým skladatelem a jeho dílo stojí za to objevovat.

6. Klementinské barokní večery 2018

So 17. 3. | 19:30 | Zrcadlová kaple
Mezi Prahou a Vratislaví

Barokní postní motetta českých a slezských autorů.

J. Puschmann, J. Brosmann, P. Gravani

Ensemble Versus, dir. Vladimír Maňas, Musica figuralis, dir. Marek Čermák

Ne 25. 3. | 19:30 | Zrcadlová kaple

Hudba na Květnou neděli

Instrumentální hudba barokní Prahy
A. Vivaldi, A. Reichenauer

Pá 30. 3. | 20:00 |

Kostel Nejsv. Salvátora

Oratorium u Božího hrobu

Giacomo Carissimi: Regina Hester
Capella Regia Praha, dir. Robert Hugo

So 7. 4. | 19:30 | Zrcadlová kaple

Barokní Praha na rozhraní kultur

A. Vivaldi, G. Ph. Telemann, J. Brentner

Michael Pospíšil, Jakub Kydlíček, Robert Hugo

So 14. 4. | 19:30 | Zrcadlová kaple

Joseph Schreier – Velikonoční Oratorium

Orchestr Pražské konzervatoře, dir. Jakub Kydlíček

¹

Pokud je hudba jen relaxací, zvukomalbou, není to vhodné, i když je program vhodný (např. *Stabat Mater*).

Gunther Jacob Dialogus valedictorius

(český překlad)

JEŽÍŠ: Ó Matko, sladká Matko.

MARIA: Ó synu, co je?

Mám co říci matko.

Co je, co říkáš?

Díky tobě za panenské mateřské mléko,

Milovaný synu, co je?

Díky za tvou krev,

Zlatý synu, co říkáš?

kterou jsi mne obdarovala

Drahý synu, co to mluvíš?

za své tělo, kterému jsi poskytla ochranu,

ti vzdávám díky, Matko.

Za co, synu?

Za péči a starostlivost,

Co mluvíš?

i za smutek a hořkost,

Co říkáš?

za svazky, kterými's mne svázala, za

pokrm, kterým's mne živila, díky, milo-

vaná Matko, díky. Hle kráčím,

K čemu, můj synu,

K trápení,

Co říkáš?

k ranám,

Co hovoříš?

na smrt,

Co mluvíš?

ke kříži,

Kam jdeš?

na smrt.

Ach můj synu.

Hle kráčím vstříc smrti,

Ach synu nejmilejší, snad se mnou hovoříš

v podobnostech, co říkáš?

k ranám,

Kam jdeš?

k trnům,

Co hovoříš

k utrpení,

Co říkáš?

na kříž.

Kam jdeš?

ke smrti.

Ach, ach, můj synu,

Hle kráčím na smrt.

Ó k nesnesitelné, strašné sudbě. Ušetři

synu nejlépeších let.

Pamatuj, Matko mé zbožnosti.

O synu nejmilejší neopouštěj mne.

Matko, rozpomeň se na slova Simeona,

tehdy jsem byl ještě v kolébce: toto jest

ona hodina, kdy tvou duši pronikne meč.

Sbohem.

Hle budu uvězněn,

Budu spolu uvězněna

Zbičován, spoluzbičována

trním korunován,

s tebou korunována

přibit na kříž,

spoluukřížována

na kříži zemřu,

s tebou zemřu

budu pohřben.

a budu pohřbena,

Tak nás trpká smrt nerozdělí.

Tak nás trpká smrt nerozdělí.

Synu božímú krutá smrt.

Synu božímú krutá smrt.

Bez tebe, sladký synu, nemohu žít, snad

pohne sebou lůno mateřské.

Cožpak nechceš, aby se naplnila vůle

Otcova?

Ach budiž vůle otcova a mne, samotnou,

opouštíš?

Třetího dne tě navštívím.

Ale mezitím vydechnu naposled.

Sbohem milovaná matko.

Sbohem synu, Otče.

Nevím už co říci. S rukama sepjatýma a

na kolenou nábožně a pokorně

prosím o tvé požehnání.

Vyvolená matko.

Prosím o požehnání.

Otec ať Ti žehná.

Ach můj synu.

Ruce nad tebou zvedám s křížem, na kte-

rém za krátko budu povýšen.

A já s tebou. Ach moje srdce puká,

vale

má duše je sevřena úzkostí.

sbohem, Matko, vale, va...

Sbohem, JEŽÍŠI, synu vale, va...

Jiné aktivity v akademické farnosti

Kromě hudby realizuje Robert Hugo své vlastní „umělecké intervence do sakrálního prostoru“. V jeho případě do prostoru sakristie, kde už podruhé pouštěl pro malé i velké děti historické vláčky.

Před několika lety se vedle hudby začal věnovat „mašinkám“, začal pochopitelně s elektrickými z vlastního dětství. Zlom v jeho i okolním životě nastal, když dostal od bývalého spolužáka velkou starou parní lokomotivu a kufr kolejí. Od té doby kupuje a spravuje vláčky z počátku 20. stol. Topí se v nich lihem, ohřívá se voda a skutečně jezdí na páru. Potkáte-

-li pana Huga, můžete se ho zeptat (ale nemusíte) a jistě se dozvíte o nových úspěších v aukcích na e-bay.

Ondřej Šmíd

Vzpomínka na Dagmar Rosíkovou

V úterý 16. ledna 2018 jsme se na hřbitově u sv. Matěje v Praze rozloučili s pěvkyní Dagmar Rosíkovou-Němcovou, která zemřela 8. ledna 2018 ve věku 92 let.

Dagmar Rosíková se narodila 4. října 1925 v Ostravě a už od dětství se věnovala hře na klavír, toužila stát se klavíristkou. Avšak těžký úraz ruky tuto touhu zmařil, a tak se na radu své matky začala mladá Dagmar soukromě školit ve zpěvu. Po válce odešla do Prahy, kde studovala zpěv na pražské konzervatoři a současně i hudební vědu na Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Ale krátce před dokončením studií byla z politických důvodů ze škol vyloučena, psal se rok 1949 (doktorát filozofie jí byl udělen až v rámci rehabilitací po roce 1989). Dagmar Rosíková poté pokračovala ve studiu zpěvu soukromě, ale více se věnovala rodině. Provádala se za zubního lékaře a pracovala s ním jako asistentka v ordinaci. Na začátku 50. let uspěla v konkurzu do Pražské zpěvohry, ale už v roce 1953 získala angažmá v Městském oblastním divadle v Kladně, kde zpívala v klasických operetách, ale i v operách. V Kladně působila do r. 1955, kdy nastoupila do Hudebního divadla v Karlíně, v němž působila téměř 50 let a zpívala zde velikou řadu rolí v klasických operetách i v muzikálech. V roce 2014 jí byla udělena Cena Thálie za celoživotní mistrovství v oboru operety a muzikálu. Tolik stručně o profesním působení D. Rosíkové, které se zde v časopisu zaměřeném na duchovní hudbu, nechci dále věnovat. Chci zde přiblížit její „druhou“ tvář, totiž působení v oblasti duchovní hudby, která byla jejím velkým zájmem, možno říci „koničkem“. Tento její zájem pramenil nejen z hudebních kvalit tohoto hudebního žánru, ale hlavně z její

hluboké a upřímně žité víry. To ji už v době studií přivedlo do volného sdružení vysokoškoláků a studentů konzervatoře, kteří pod vedením Josefa Hercla, tehdy ještě posluchače konzervatoře, ale zároveň už i ředitele kůru u P. Marie „pod řetězem“, jak se v Praze říká „u maltézů“, provozovali duchovní skladby v malostranských kostelích. Ze studentské recese si začali říkat SPO-MA-KO (= spojené malostranské kostely). Ostatně o tomto období psal velmi hezky Josef Hercl v časopisu Varhaník (ročník 2001, č. 2, s. 16–17). Volné sdružení se ovšem záhy stalo výborně sezpívaným sborem a zároveň tím, čemu se říká „dobrá parta“. Panovala tam přímo rodinná pohoda a vztahy. D. Rosíková, obdařená překrásným stříbrným sopránem a vybavená vynikající muzikálností a pěveckou technikou, se záhy stala interpretkou sólových partií v provozovaných mších i jiných duchovních skladbách. Když toto původně studentské sdružení vstoupilo v roce 1951 na kůr minoritského kostela sv. Jakuba na Starém Městě pražském a stalo se Svatojakubským sborem, byla D. Rosíková kmenovou sólistkou. Měla zde opravdu hodně příležitostí ukázat své pěvecké umění. Repertoár sboru brzy začal zaujímat svou šíří a výběrem skladeb od běžných mší s doprovodem varhan až po velké mše českých mistrů (Brixli, Koželuh, Linek, Führer, Dvořák atd.) i mistrů světové hudby (Mozart, Haydn, Schubert, Beethoven, Liszt, Gounod atd.). Během půlstoletého působení Josefa Hercla na svatojakubském kůru zde zazněla více než stovka různých mší a stovky motet a dalších kompozic k doprovodu liturgie i na koncertech. Řekla jsem již, že D. Rosíková disponovala nádherným sopránem. Ano, její hlas bylo přímo tekoucí stříbro s bravurní technikou i schopností koloratur. Byla naprosto perfektní, nepamatuji, že by byla někdy něco „zvrhla“. Do zkoušky přicházela vždy perfektně připravená, prostě přišla a zazpívala. Dokázala zazpívat perfektně i „z listu“. A s přehledem zvládnout i situace, kdy hrozil „kiks“ ze strany spolupěvců, sboru nebo orchestru, i když to se přihodilo velmi vzácně. Kromě této hudební stránky jejího zpěvu zde bylo i naprosté vnitřní zaujetí pro to, co zpívá. Ona prostě věděla, co

zpívá a komu zpívá. A bylo to slyšet, šlo to z vnitřku. A tento její postoj se jevil i v tom, že za celá léta nikdy nevzala ani korunu za zpívání při bohoslužbě. Ze všeho vzpomínání na její výkony chci zde vzpomenout jen jedno – Agnus v Mozartově Korunovační mši. Kdykoli to zpívala, bylo to naprosto úchvatné, její přechod od Agnus k Dona nobis pacem bylo něco, co jsem nikdy předtím a nikdy potom neslyšela. Kromě toho všeho byla D. Rosíková i lidsky báječná: milá, laskavá, přátelská, nikdy nebyla namyšlená, netrpěla sólistickými manýrami, neurážela se, neintrihovala. Bohužel zpívala v době, kdy nahrávací možnosti byly tak říkajíc ještě v plenkách. Kdo mohl tenkrát nosit k sv. Jakubu nějaké nahrávací desky? A tak její výkony na svatojakubském kůru zůstávají jen ve vzpomínkách nás, kteří ještě žijeme. Maličko z jejího repertoáru se podařilo v letech doznívajícího Pražského jara 1968–1970 zachytit na třech LP deskách Supraphonu: Staropražští chorregenti, Staropražské Vánoce (vyšly i v malém nákladu na CD v licenci Supraphonu a péči Cantores Pragenses v r. 2003) a T. N. Koutník: Kriminalista nevinný. Bohužel jsou dnes tyto nahrávky prakticky nedostupné.

K lidské stránce D. Rosíkové ještě jedna příhoda. Když jí bylo v roce 1985 šedesát let, přišla po zkoušce za Josefem Herclm – vidím tu scénu jako živou před sebou, bylo to v ambitu u sv. Jakuba – a jednoduše mu sdělila, že končí se sóly, protože je jí šedesát let. Kromě mne byl u toho i můj muž a všichni jsme stáli zcela beze slova a naprosto udiveni. Po chvíli se J. Hercl vzpamatoval a namítl, to že nejde, že mu bude chybět a že všichni budou plakat, že odchází. A ona na to odpověděla: „Lepší když budou plakat, že už nezpívám, než kdyby plakali, že ještě zpívám.“ Vesele nám zamávala, otočila se na podpatku a odešla. A celý rok jsme ji neviděli. Po roce – po prázdninách – přišla do zkoušky, zeptala se, která židle v sopráně je volná, vzala si noty a začala zpívat ve sboru. A od té doby chodila pilně až do chvíle, kdy Josef Hercl ze zdravotních důvodů ukončil svou činnost, to bylo v září 2003. Bylo jí tehdy už 78 let, ale její hlas byl stále plný a čistý. Měla už trochu potíže s chůzí, ale vím, že odchod ze sboru ji přesto tížil, že jí to vše prostě chybělo. Na Vánoce 2003 mi poslala přání a připsala: „To jsme to dopracovali, že si musíme přát takto a ne o půlnoční u sv. Jakuba.“ Zůstaly jsme ve styku až do poslední chvíle jejího života. Bude mi chybět. A nejen mně! Kéž jí Pán dá pokoj věčný a hojnou odměnu za to, co pro Jeho věc, Jeho čest a chválu a pro krásu bohoslužeb udělala. Requiescat in pace!

Marie Nováková

Bedřich Antonín WIEDERMANN

Bedřich Antonín Wiedermann je bezesporu nejdůležitější postavou varhanního oboru u nás v první polovině 20. století. Královskému nástroji se věnoval nejen jako vynikající varhaník liturgický a koncertní, ale jako neúnavný propagátor nástroje i jako skladatel, který pro varhany vytvořil okolo 80 děl – od drobných skladeb po rozsáhlé kompozice. Od dvacátých let minulého století vyučoval varhanní hru na Pražské konzervatoři, kratší čas na její mistrovské škole a Akademii múzických umění. Prakticky všichni naši významní varhaníci v tehdejší době byli jeho žáky. Tím podstatně zvýšil úroveň našeho varhanního umění.

Narodil se v Ivanovicích na Hané roku 1883. Jeho předkové byli učitelé a varhaníci ve venkovských kostelích a ovládali hru na různé hudební nástroje. Mladý Bedřich se učil na housle a na klavír a brzy zastupoval svého otce při bohoslužbách na varhany. Vystudoval klasické gymnázium a rozhodl se pro další studium teologie v Olomouci. Směrování k hudbě však převážilo a po sedmi semestrech odešel ze semináře a vstoupil na Pražskou konzervatoř, kde studoval varhany u Josefa Kličky. Vzhledem k jeho nespornému nadání a hudební vyspělosti mu bylo umožněno absolvovat po jediném roce, ke kterému připojil v roce 1909–10 studium skladby na mistrovské škole Vítězslava Nováka. Takto teoreticky i prakticky vyzbrojen nastoupil místo dómského varhaníka na Petrově v Brně, ale už po čtyřech měsících přešel do pražských Emauz, benediktinského kláštera beuronského zaměření, významného kulturního centra a střediska pěstování gregoriánského chorálu. Měl tam k dispozici vynikající varhany strassburského Heinricha Koulena, přestavěné Josefem Paštikou, které byly zničeny při náletu za II. světové války v únoru 1945. Tam mohl Wiedermann prokázat svoje improvizaci schopnosti a osobitý doprovod gregoriánského chorálu. Zavedl zde varhanní „hodinky“, kratší koncerty před nebo po bohoslužbách, které měly velký ohlas u hudebními veřejností a potvrdily Wiedermannovy kvality. Repertoár sestával ze světové varhanní literatury a jeho vlastních skladeb, kterých utěšeně přibývalo. Šestileté působení v Emauzích vystřídal pedagogická činnost na Pražské konzervatoři. Zpočátku to byla výpomoc za nemocného prof. Kličku, ale po dvou letech byl už jmenován profesorem hlavního oboru varhany. Dokladem jeho instrumentální všestrannosti bylo i dvouleté působení na pozici violisty v České filharmonii v letech 1917–19. Zároveň ještě činný ve stejné době jako varhaník u sv. Cyrila

a Metoděje v Karlíně. Iniciovat nedělní varhanní matiné ve Smetanově síni mezi roky 1920–32, na kterých provedl podstatný výběr varhanní literatury od baroka po současnost. Dál se věnoval jen pedagogické práci a bohaté koncertní činnosti. K tomu připojil i zahraniční zájezdy – do Anglie a New Yorku, Německa, Švédska a Belgie. Wiedermann byl prvním českým varhaníkem, který reprezentoval naše umění v cizině. Jako

ditě využívanou modalitou. Jsou to především jeho chorálové přede hry, jejichž formu uvedl jako první do varhanní literatury v českých zemích a které jsou dokladem jeho meditativního lyrismu (Ó hlavo, plná trýzně, Hlas přísný po temnostech zní, Chtíc, aby spal). Z rozsáhlých virtuózních skladeb jsou pozoruhodné Toccata a fuga f moll, Variace a fuga na moravskou národní píseň z doby Napoleonovy, Scherzo, Notturmo,

interpret vyšel z romantické školy Kličky. Jeho vynikající klavírní technika, znamenitá pohotovost ve čtení notového zápisu a výborná technika pedálové hry ho předurčovala k provádění virtuózních skladeb. Těžiště Wiedermannova repertoáru bylo v romantických dílech spíš konzervativního rázu. Z českých skladatelů to byl Josef Klička, ze světového repertoáru uváděl především díla Mendelssohnova, Bossiho, Rheinbergera, Saint-Saënsa, Guilmanta a Widora. Na koncertech vycházel vstříc dobové oblíbě transkripce skladeb pro jiné nástrojové obsazení, čehož jsou dokladem rozhlasové nahrávky např. Liszta Snu lásky nebo Meyerbeerova Korunovačnického pochodu.

Jako skladatel nepřekročil Wiedermann nikde principy pozdního romantismu, ozvláštěně osobitými harmonickými postupy, které kombinoval s nápa-

Impetuoso a dnes téměř nehrané Finale, kterým často zakončoval své koncerty. Wiedermann je také autorem cenných písní s varhanním doprovodem, řady sborových skladeb na latinské duchovní texty a Missy solemnis pro smíšený sbor, smyčcový orchestr, harfu a varhany.

Jako organolog preferoval romantický zvuk a nikdy od svých názorů neupustil, i když už na počátku 20. století hnutí „Orgelbewegung“ hlásalo návrat ke zvukovému ideálu barokních varhan. Proto mu tak vyhovovaly varhany v Emauzích a Smetanově síni. Proto mu tak vyhovovaly varhany v Emauzích a ve Smetanově síni. Na jeho návrh byly na začátku II. světové války přestavěny Starckovy barokní varhany u sv. Jakuba v Praze, kde od čtyřicátých let Wiedermann vystupoval na pravidelných varhanních „hodinkách“. Varhany byly rozšířeny na nástroj se 75 rejstříky, ale jejich zvukový charakter

byl nenávratně ztracen. Byl také prvním našim varhaníkem, který vystupoval při přímých rozhlasových přenosech ze studia na Vinohradské třídě.

Neobyčejně významná je jeho činnost pedagogická. Technické problémy žáků řešil praktickými zahraničními ukázkami, většímu teoretizování se nevěnoval. Neomezoval studenty a nesnažil se o to, aby byli jeho kopiemi, nechával jim volný prostor pro vlastní interpretaci. Při dlouholetém působení vychoval celou plejádu varhaníků, kteří se výborně uplatnili v hudebním životě. Jmenujme aspoň pozdější profesory Pražské konzervatoře Bedřicha Janáčka (v emigraci ve Švédsku od roku 1948), Jana Bedřicha Krajse, dr. Josefa Kubáně a Jiřího Ropka, profesora pražské AMU Milana Šlechtu, profesora konzervatoře v Brně Josefa Černockého a především jeho nástupce na AMU dr. Jiřího Reinbergera, který k Wiedermannovi za II. světové války dojížděl na soukromé hodiny z Brna. Varhany tehdy také vystudovali budoucí významní skladatelé Václav Trojan a ze Slovenska Ján Cikker a Alexander Moyzes. Závěr Wiedermannova života byl poznamenán těžkou nemocí, které podlehl v nedožitých 68 letech.

Jan Hora

Kardinál Dominik Duka OP hodlá ocenit B. A. Wiedermannu za zásluhy skladatelské, pedagogické a především varhanické v oblasti církevní hudby udělením medaile biskupa Podlahy v tomto roce o slavnosti sv. Víta v pražské katedrále (15. 6. 2018?).

Výročí 100 let od narození P. Jiřího Reinsberga

(30. března 1918 – 6. ledna 2004)

S P. Jiřím Reinsbergem jsem se poprvé setkal hned v prvním ročníku studia medicíny a byl jsem na něj upozorněn svým kamarádem z Liberce, kde jsem maturoval v roce 1957. Po začátečním zastupování nemocného týnského varhaníka – v Liberci jsem navštěvoval varhanní třídu tamní hudební školy – jsem jeho funkci brzy převzal úplně a měl jsem tak možnost se stýkat s P. Jiřím téměř denně po dobu více jak 40 let. Přístup P. Jiřího k liturgii mě zcela zaujal a zvláště po II. vatikánském koncilu byl týnský kostel jedním z prvních kostelů v naší arci-

ky nikde nehrála. Nejvíce prostoru pro všechny druhy hudby, kterou se doprovázela týnská liturgie (varhany, chorál, sbor – známé „Drdoly“ a sólové nástroje – obzvláště P. Jiřím oblíbená trumpetka) bylo při podávání sv. přijímání, které např. na Zelený čtvrtek trvalo až 25 minut a více jak 400 přijímajících P. Jiří většinou oslovoval jménem. Byl oblíben i jako kazatel a někteří věřící si kázání přímo zapisovali a později i nahrávali. Jednou z jeho velmi důležitých vlastností bylo, že si na každého uměl udělat čas, ať už při svátosti smíření nebo jen na pros-

diecézi, kde se začaly liturgické změny uskutečňovat (nový oltářní stůl, ambon, první české překlady lit. textů a ještě před koncilem bylo již zavedeno v celém kostele pozdravení pokoje – samozřejmě latinsky). Latina byla P. Jiřím zachovávána téměř vždy při hlavních slavnostech církevního roku. Pro některé varhaníky bylo těžko přijatelné, že od proměňování až do Agnus Dei se na varhany nehrálo a celý kánon byl recitován hlasitě, ale to neznamená, že by P. Jiří vytěsňoval varhanní hudbu a upřednostňoval jen latinu a gregoriánský chorál. Během bohoslužby bylo vždy dost času na varhanní literaturu, která později v období normalizace se snad mimo kostel Sv. Jakuba praktic-

tý rozhovor. Byl prakticky každý den „k máni“. Jeho humor, ale i jemnost jej činily přitažlivým pro všechny. Samozřejmě jsem v Týnu a ve filiálních kostele sv. Havla zažil přímo při bohoslužbě mnoho humorných událostí. Hned při jednom z prvních hraní – dodnes si pamatuji, že to byla mešní píseň Jako dítky k Otci svému – jsem až na kůr zaslechl po první sloce: „Když má varhaník smutnou náladu, tak na něho nedejte z zpívejte pěkně svižně.“ Chtěl, abychom bohoslužbu slavili, jak umíme nejlépe. Pak nebylo divu, že po zazpívání Kyrie chorální scholou střídavě s celým kostelem jsem zase až na kůr – tentokrát již z reproduktorů slyšel: Pokud je někdo nemocný, tak ať jde domů se léčit, pokud jste zdraví, tak zpívejte. Tohle nebylo žádné Kyrie a ještě jednou pěkně znovu. Takovéto příhody by jistě i od dalších návštěvníků obou kostelů vydaly na pěknou brožuru. Ještě bych rád na závěr zmínil jeho jazykové znalosti. Nebylo nic zvláštního, když po kázání o slavnostech vzhledem k cizojazyčným účastníkům bohoslužby přidal vždy ještě krátký souhrn v italštině, francouzštině, němčině a angličtině. Při jedné štědrovečerní vigílii, která byla vzhledem k dětem již v 16 hod., se mnou hrál solotrumpetista České Filharmonie, který konstatoval: Tak na toho komunisti nemají.

Jaroslav Eliáš

Musica Florea v kostele sv. Anny v Sedleci (Karlovy Vary)

Musica Florea provedla 9. 3. na úvod koncertní sezóny 2018 v sedleckém kostele pašijové oratorium Jana Anselma Fridricha – *Musica in luctu* a na návěr *Stabat Mater* Františka Ignáce Tůmy.

Oratorium o utrpení Páně je virtuózní dílo žánrově určené k provádění u božího hrobu. Přestože autor působil jako varhaník ve Žďáru nad Sázavou, toto dílo bylo prvně provedeno v Želivě, kde se také dochoval opis. Spartaci zajistila SDH. Repríza programu je letos plánována také v Praze.

Zde chci upozornit zejména na kostel samotný. Zanedbaný zevnějšek, opadané omítky ukazují na častý obraz kostelů v Západních Čechách. Ovšem uvnitř nás překvapí nezvykle rozlehlý prostor kostela a restaurovaný interiér, fresky, sochy a skříň varhan. Za akti-

Poutní gotické sochy sv. Anny, která nese Ježíška a Pannu Marii.

vitami a pokračující rekonstrukcí kostela stojí Spolek na záchranu kostela sv. Anny v Sedleci a zejména jeho předseda Alois Kůrka.

Členy spolku se záhy stala velká část obyvatel obce. Vedle shánění dotací a darů členové začali obnovovat zničený kostel i svépomocí. Spolek od svého založení v roce 2004 postupně realizoval rekon-

Dochované varhany Jana Leopolda Rausche (1754c).

strukci dešťové kanalizace kolem kostela, krovů, klenby a střechy, kterou léta zatékalo. V roce 2012 postavil rozlehlé sociální zařízení, v roce 2014-16 proběhlo restaurování vnitřních fresek a omítek v presbytáři a celém kostele. Na podzim 2017 začala obnova hlavního oltáře.

Ústředním prvkem kostela je pozdně gotická dřevěná socha sv. Anny Samotřetí, která vznikla před rokem 1480. Je vysoká 1,8 m a představuje sv. Annu, matku, která nese na ruce Ježíška a Marii v dětském věku. Díky milostné soše byl Sedlec v r. 1694 prohlášen poutním kostelem.¹

Sousoší sv. Anny bylo díky červotoči a neodborným obnovám v havarijním stavu. Restaurátorské práce proběhly v roce 2016; nejstarší gotická polychromie byla nalezena jen ve zbytcích, proto byla odstraněna nekvalitní polychromie z první poloviny 20. stol a byla obnovena

kvalitní vrstva a zlacení barokní.

Zdroje na obnovu spolek získává kromě státních institucí, samosprávy, Českoněmeckého fondu budoucnosti také pořádáním veřejných sbírek a zejména kulturních akcí. Právě pořádání benefičních koncertů ve prospěch obnovy, kostel sv. Anny v Sedleci nejvíce zviditelnilo. Spolek pořádá 12-15 koncertů různých žánrů každý rok.

Sedlec je poprvé připomínán r. 973 se vznikem pražského biskupství. Původní kostel se nezachoval. Kolem r. 1290 byl postaven kostel druhý, zděný, který stával v místech nynějšího kostela, a zbytek gotické lomené klenby najdeme v sakristii. V r. 1738 započala nová stavba. Barokní poutní kostel za 12 384 zl. byl dokončen v r. 1747c. a udivuje svou velikostí, neboť v r. 1750 žilo v Sedleci pouze 250 obyvatel.

V interiéru kostela stojí za pozornost hlavní oltář z r. 1748 a další umělecká díla. Tím nejcenějším jsou velké varhany z poloviny 18. století. Postavil je význačný varhanář **Jan Leopold Rausch (1754c)**. Varhany v kostele sv. Anny patří k nejstarším na Karlovarsku a jedny z mála dochovaných děl tohoto plzeňského varhanáře. Jedná se o umělecko-řemeslnou památku prvořadého významu. Z velkých Rauschových varhan dochovaných v původním stavu již můžeme obdivovat jen tyto. Z ostatních se dochovaly pouze skříň (Ostrov, Žebrák) a většina se nedochovala vůbec. Až bude tepleji, než letos v březnu, výlet do Sedlece lze vřele doporučit. Více online na stránkách spolku: <http://kostelsedlec.cz>

Ondřej Šmíd

¹ Více informací o zázracích připisovaných soše sv. Anny lze najít online z: <http://kostelsedlec.cz/?p=2183>

Musica Florea, Sedlec, 9. 3. 2018.

Mezinárodní letní škola duchovní hudby CONVIVIUM

Společnost pro duchovní hudbu pořádá prázdninové kurzy Convivium již čtrnáctým rokem. Letos poprvé se uskuteční v krásném rozlehlém prostředí Broumovského kláštera. Klášter byl nedávno restaurován a revitalizován. Kromě bohatě zdobeného klášterního kostela sv. Vojtěcha, budeme využívat také krásný děkanský kostel sv. Petra a Pavla. Klášter nabízí velké malované sály pro koncerty i menší pro zkoušení, včetně baletního. Revitalizací v klášteře vznikly různé umělecké dílny. Z nich zmiňme písářskou, která je vybavena replikami písářských stojanů, u nichž po staletí množili chlapci a mniši knihy a noty. Tvořivé dílny budou během Convivia využívat velké i malé děti stejně jako v Želivě.

Krásné a inspirativní je město Broumov i jeho okolí, Adršpašské skály nebo soubor deseti kostelů, které v krátkém čase (1690-1743) postavili otec a syn, Kryštof a Kilián Ignác Dietzenhoferovi na zadá-

ni opata Broumovského kláštera Otmara Zinkeho.

Posláním kurzů je povznesení hudby v našich kostelích a podpora zpěvákům a varhaníkům, kteří se na ní podílejí. Pro ty, kteří zpívají celý rok, je to příležitost poznat nový repertoár, přátele a čerpat ze zkušeností uznávaných hudebníků. Naopak těm, kdo nemají možnost během roku zpívat, nabízí Convivium dosyta si to užít jako formu aktivní dovolené. Pro někoho může představovat týden odpočinku nebo zpívané duchovní obnovy v tichém prostředí kláštera.

Convivium je příležitostí i pro kněze. Kromě své aktivní účasti, mohou vyslat varhaníky a zpěváky, kteří jejich farnosti neúnavně a nezištně slouží. Pokud jim farnost přispěje na část nákladů, může hudebníky pozitivně motivovat a jistě se to vyplatí.

Convivium je místem setkání aktivních hudebníků, kteří chtějí rozvíjet své poznání v oblasti duchovní hudby. Je určeno také chrámovým hudebníkům, kteří mohou poznávat méně známý repertoár, navazovat nové umělecké spolupráce, konzultovat a vyměňovat si zkušenosti. Účast špičkových lektorů, muzikologů a uznávaných umělců nabízí také profesionálním zpěvákům, varhaníkům a sbormistrům možnost čerpat zkušenosti z historicky poučené interpretace a způsobu práce jiných.

Dětská třída. Convivium je otevřeno jako příjemná forma aktivní dovolené i rodinám s dětmi. Pro děti od 5ti let je připraven celodenní program. Hry a zábava se v blocích střídají s nácvikem písniček. Program podruhé rozšiřujeme o rukodělné umělecké aktivity a doufáme i choreografie a tance. O zábavu dětí se bude starat písničkářka **Jana Svobodová (Březovská)**, členka Ztracené kapely, která se věnuje nejrůznějším technikám tvoření, vyrábí pěkné šperky a srší nápady.

Klášter benediktinů Broumov
11. – 19. srpna 2018

Dramaturgie

Navážeme na dobré tradice předchozích ročníků; můžeme se opět těšit na spirituály a gospels s populárním **Terry Francoisem**. Seminář pravoslavné hudby povede otec Grigorij, **Grzegorz Cebulski**, zpěvák s hlubokým znělým basem. Gregoriánský chorál, chvály a kompletář bude řídit **Marek Klein**.

Dramaturgie ročníku bude zaměřena k výročí 90 let od narození **Zdeňka Lukáše** a **Antonína Tučapského**. Dále na výročí nedožitých 85 let skladatele **Karla Skleňničky**, člena Společnosti pro duchovní hudbu.

Společný projekt kurzů povede **Martin Gester** (FR) a bude věnován nastudování mše Missa Choralis od **Charlese Gounoda** (200 let od narození). Martin Gester se bude dále věnovat autorům francouzského baroka, jejichž výročí si letos připomínáme. To jsou **F. Couperin** a **J. Gilles**. Česká renesanční tvorba bude zastoupena motety **Benešovského kancionálu** a Jana Trojana Turnovského, jehož Missa super Jerusalem cito veniet (1578), byla zkomponována před 440 lety.

Sólový zpěv a ansámbl se zaměřením na hudbu 18. stol bude poprvé vyučovat skvělý pedagog, polský kontratenorista a

Jakub Burzyński

dirigent **Jakub Burzyński**. Sólový zpěv, pěveckou techniku a praktický liturgický zpěv povede **Ondřej Šmíd**. Repertoárové zaměření bude na 17. stol. a zejména na moteta Girolama Frescobaldiho, kterého si rovněž připomínáme.

Stručné představení nových lektorů: **Martin Gester** vyučuje starou hudbu na konzervatoři ve Štrasburku a na mistrovských kurzech. Působí jako instrumentalista, umělecký vedoucí svého souboru,

hostující dirigent předních souborů staré hudby, zpěvák, sbormistr, muzikolog a pedagog.

V roce 1990 založil ve Štrasburku Le Parlement de Musique, se kterým se věnuje renesanční polyfonii, umění sedmnáctého a osmnáctého století; natočil čtyři desítky titulů. Dirigoval na čtyřech kontinentech soubory a orchestry jako New York Collegium, Collegium Vocale Gent, La Chapelle Royale, Les Chantres de la Chapelle de Versailles, Nederlandse Bachvereniging, Musica Aeterna Bratislava, Toruń Symphony Orchestra, Orchestre Symphonique du Rhin-Mulhouse, Orchestra du Pays de Savoie, Orquesta Sinfónica de Málaga a Camerata Antiqua de Curitiba. Zároveň se věnuje své sólové kariéře jako varhaník a hráč na cembalo a kladívkový klavír, rád doprovází vokalisty. Od roku 1998 pravidelně spolupracuje s polským barokním orchestrem Arte dei Suonatori. Martin Gester byl za vedení souboru Le Parlement de Musique jmenován francouzským ministrem kul-

Martin Gester

tury Rytířem řádu umění a literatury a za práci s Arte dei Suonatori byl vyznamenán polským ministerstvem kultury.

Jakub Burzyński vystudoval sólový zpěv, hudební teorii a dirigování. V roce 1998 založil soubor staré hudby La Tempesta, se kterým koncertuje a nahrává repertoár sahající od renesančního vícehlasu po oratoria z 19. století. Jako sólista ztělesnil hlavní role v operách Charpentierových (Acteon), Purcellových (King Arthur), Vivaldiho (Dorilla in Tempe), Händelových (Giulio Cesare, Rinaldo), Myslivečkových (Motezuma), Mozartových (Apollo et Hyacinthus, Mitridate re di Ponto), Krauzeho (Balthazar) a Zychových (Poiesis). Pravidelně zpívá I duchovní hudbu a současná díla (Pärt, Szymański, Głowicka, Penderecki).

Více na Convivium.cz

Hledáme spolupracovníka, který za úplatu vytvoří databázi kontaktů chrámových varhaníků a sborů a individuálně je osloví s pozváním k účasti na Conviviu.

Informace: Ondřej Šmíd,
smid@ondrej.info

Dvě varhanní fantazie Op. 32 Miloslava Kabeláče v novém vydání

Tvorba jubilanta **Miloslava Kabeláče** (1. 8. 1908–17. 9. 1979) pro sólové varhany nebo s výrazným uplatněním varhan není rozsáhlá, ale v jeho kompozičním odkazu zaujímá významné místo. Na počátku skladatelova zvýšeného zájmu o tento královský nástroj stály dvě sólové *Fantazie*, které nyní vyšly v nakladatelství Bärenreiter Praha v rámci Souborného kritického vydání díla Miloslava Kabeláče. Editorem nového vydání je Jan Hora (1936), přední český varhaník a pedagog a zároveň důvěrný znalec Kabeláčova varhanního díla, které kompletně natočil. *Fantazii d moll* (č. 1) napsal Kabeláč ve stejném roce 1957, kdy dokončil svá kultovní díla *Mysterium času* a *Třetí symfonii* (s varhanami). V rozhovoru pro

Československý rozhlas v roce 1970 se o této *Fantazii* vyjádřil takto: „*Toto dílo vzniklo... na popud našeho varhaníka dr. Jiřího Reinbergera... Pořád mě do této práce lákal, až nakonec mě přece jenom svedl, že jsem se dal do práce. ... Fantazie d moll – myslím, že splňuje klasicky všechny předpoklady varhanní techniky, ukáže varhany ve všech složkách. ... Stala se do té míry repertoární, že mohu být i po této stránce s výsledkem spokojen. Všichni naši varhaníci, od těch starších až k těm nejmladším, hrají to u nás v republice i v cizině. Ovšem moje láska k varhanám touto *Fantazii* začala, ale neskončila.*“

V doslovu kritického vydání obou fantazií editor Jan Hora mj. uvádí: „*Miloslav Kabeláč měl tehdy naskicované tři věty pro varhany, žesť a tympány, komponované těsně po roce 1948, a tak se zájmem vyhověl Jiřímu Reinbergerovi a vytvořil Fantazii d moll (č. 1). Dokončení ve skice je datováno 9. 6. 1957; skladba vyšla tiskem v edici Česká varhanní tvorba III (SNKLHU, Praha 1958.) Fantazie g moll (č. 2) vznikla na objednávku pro I. mezinárodní varhanní soutěž Pražského jara 1958. Skica nese datum 21. 3. 1958 a skladatel použil částečně hudební materiál své nedokončené klavírní fantazie. Skladba vyšla tiskem v neprodejném sborníku novinek různých autorů Compozizioni per organo (Svaz československých skladatelů, Praha 1958). Tento sborník byl určen pro druhé kolo soutěže, kdy byl rozdán postupujícím soutěžícím k nastudování jedné skladby podle vlastního výběru tři dny před provedením.*“

Kabeláč obě fantazie poté spojil do jednoho opusu. Firma G. Schirmer v New Yorku převzala v roce 1977 v koedici oddělená vydání obou skladeb. Teprve její nynější vydání v nakladatelství Bärenreiter Praha realizuje Kabeláčův opus 32 v jednom svazku. Rukopisy obou Fantazií jsou uloženy v Českém muzeu hudby v Praze.“

Premiéra celého opusu 32 se konala 15. 10. 1958 v klubu Svazu československých skladatelů na koncertě k padesátým narozeninám skladatele ve formě zvukového záznamu (Československý rozhlas, 5. 7. 1958, Václav Rabas – varhany). Nové vydání *Fantazií* je k dostání v e-shopu www.nasenoty.cz nakladatelství Bärenreiter Praha nebo u prodejců hudebnin.

Redakce